

Veckans Coachtips
#309, 19 sept 2023

Från åskådare till medlöpare

Men jag skulle ALDRIG mobba någon eller bete mig dumt säger du kanske? Ändå, om du gräver lite i påsen med dåliga samveten, så kan vi nog alla minnas tillfällena när man inte riktigt orkade hålla emot grupptricket och plötsligt var en del av skitsnacket om någon och blev mer än en betraktare.

Minns du hur det var i skolan? De flesta av oss har säkert

upplevt mobbning där. Att vissa elever ansågs udda och därför gärna hamnade utanför. Jag blev själv kallad "plugghäst" i skolan vilket inte varit så kul alla gånger! Som mobbad eller utsatt kan man själv ibland göra eftergifter för att få vara med i gruppen, exempelvis att själva börja mobba andra. Kanske så var du själv mobbare, mobbad eller åskådare?

När det gäller mobbning och generellt dåliga attityder på en arbetsplats är det också lätt att dras med i den allmänna jargongen och plötsligt är man inte längre bara en åskådare, man har istället blivit en medlöpare. Extra lätt är det om det finns ett uttalat eller outtalat hot om repressalier eller förlust av fördelar om man inte gör som en chef vill. För den som befinner sig i denna roll och inser att man gör det är det nu lätt att ursäkta sig med att man känt sig tvingad, inte haft något val och på sätt och vis kan det kännas så. Att man måste. *Men man har alltid ett val!*

"Den som står tyst vid sidan om som åskådare med sitt utspädda ansvar är inte enbart en betraktare. Trots att man inte gjort något, att man anser att man inte bär någon skuld, så är det alltid ett aktivt val att inte agera."

Kenth Åkerman - Susanne Hydén

Man spelar inte maktspel med sig själv

Mobbning behöver inte leda till tystnadskultur. Men tystnadskultur innehåller ofta ingredienser av mobbning och olika typer av härskartekniker. Tystnadskulturen *involverar alltid flera individer*. Annars skulle det vara helt ointressant att utöva den, man spelar inte maktspel med sig själv. Ser du sedan till hur psykologin fungerar, så är det också enklare att i alla fall förstå varför det blir tyst trots att fler egentligen ser vad som händer. Trots att man tänker att folk borde agera. Trots att du själv tänker att du kanske borde ha agerat. Ensam är stark! Visst har du hört talesättet. Passiviteten späds på av fullkomligt urbota dumma talesätt som vi integrerat med vår tankevärld och som går tystnadskulturens ärenden: "Man ska inte lägga sig i" samt "Det är inte ens fel att två träter". Och tar man det sistnämnda, att det inte är en persons fel att två träter och slår samman det med: "Ingen rök utan eld". Ja, då har vi påståenden i ordspråksform som fastslår att om något händer så är båda skyldiga.

Hur ser och hör man det ingen vill eller vågar tala om?

Tystnadskulturen kan bli verksamhetens svarta hål som girigt suger upp all glädje och energi. Ändå finns det tidiga tecken att skönja i mörkret. Här är tre tecken:

Attraktion

Personer eller organisationer med en tystnadskultur uppfattas inte sällan som attraktiva. Sättet detta tolkas ligger givetvis i betraktarens öga. Det kan vara en varumärkeskopplad attraktivitet, en möjlighet till en tjänst med hög lön, bra arbetstider eller kanske helt enkelt en jättespännande utmaning i arbetet. Andra gånger är det en karismatisk person som lockar.

Transaktionsfällan - sunk cost fallacy

Tystnadskultur bygger på transaktion. Den mest effektiva är följande: först sker det ett litet utbyte mellan dig och den som vill ha ut något av dig. Från början kan man uppfatta den ömsesidig du får lite och du ger lite. Över tid så blir det en allt skevare fördelning.

Nyanlöshet

Om något verkar för bra för att vara sant så är det förmodligen det. Vi har sagt det förut, men det tål att sägas igen. Vi vet alltid att ett oerhört sockrat erbjudande eller känslan av att något är för bra för att vara sant ska vara en varningssignal. Ändå är det exakt detta som används för att dra in oss i felaktiga eller tveksamma situationer. *Kan du känna igen något av ovanstående?*